

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskeresztúrra (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

SZERKESZTIK:
RAFFAY SÁNDOR NOSZKÓ ISTVÁN
 budapesti lelkész. rákoskeresztúri lelkész.
 FŐMUNKATÁRSÁK:
SCHOLTZ ÖDÖN BLATNICZKY PÁL
 ágfalvi esperes-lelkész. cinkotai lelkész.
GÖMÖRY JÁNOS
 eperjesi főgym. igazgató.

Megjelenik hetenként egy iven

A lap ára:

Egész évre . . . . . 14 K

Félévre . . . . . 7 K

Egyes szám ára . . . . . 40 f

Hirdetések és pályázatok ára:
 Egész oldal . . . . . 40 K
 Állandó hirdetések megegyezés szerint

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: **Észrevételek II. **)** — **A zsinati pénzügyi bizottságnak ülése.** —
Evang. Lelkészek Háza. Mikolás Rálmán — **Lőesei krónikás az eperjesi egyetemről.** Irta:
 Illgen Aurél. — **Belélet** — **Pályázatok és hirdetések.**

Észrevételek.

A zsinati jog- és alkotmányügyi bizottság előadói javaslatához.

II.

**.) A javaslat 28-dik szakasza új intézkedést tartalmaz, amennyiben a katonai és egyéb közintézetekben alkalmazott lelkészek jogviszonyát szabályozza. Eddig ezen lelkészekkel s azoknak működésével, illetve ellenőrzésével nem törődött senki. Félő azonban, ha e szakasz így lesz elfogadva s ezen lelkészek „közvetlenül az egyetemes egyház felügyelete alatt” lesznek, megint minden a régiiben marad, mert az egyetemes közgyűlés maga nem ellenőrizheti őket s erre való szerve meg nincs. Azért ezeket az illetékes *kerületi* közgyűlések, illetve az illetékes *püspökök* felügyelete alá kell helyezni, mert a püspök az egyházi-hit életnek a legfőbb ellenőre s irányítója.

A javaslat 30. §-a szintén új intézkedést tartalmaz. Eddigi alkotmányunkban is előfordult oly intézkedés, ha nem is volt egészen világos, hogy egy politikai községben csak egy egyházközség lehet, e szakasz ez intézkedést világosan kimondja, de megengedi, hogy a mostani egyházközségek az egyetemes közgyűlés engedélye mellett továbbra is

fennmaradhatnak, de kötelesek közös felügyelő vezetése alatt közös képviselőtestületet alkotni.

Sokan támadják ez új javaslatot mint olyat, a mely a mostani gyülekezetek autonómiáját megszüntetni törekszik. Minden tekintetben kemény dió e szakasz és sok vitára fog alkalmat adni, mert ezer érvet lehetne ellene s ugyanannyit mellette felhozni. Egyházi és hitéleti szempontból feltétlenül elítélendő, de ha az egyházi és hitéletre vonatkozó dolgokat e szakasz hatásköréből kivonjuk, vagyis ha e tekintetben az egyes gyülekezeteket eddigi intézkedési jogaikban meghagyjuk s a közös felügyelő és közös képviselőtestület hatáskörét csak azon ügyekre szorítjuk, a melyek tényleg közösek, úgy ezáltal csak megerősítjük ezen gyülekezeteket, kifelé egyrészt, befelé másrészt, mert nem fognak mint idegenek, hanem mint egy anyának gyermekei, mint testvérek egymás mellett élni. S itt kiváltképen az egyenlő teherviselésre gondolunk, mert az valóban nem közegyházi érdek, hogy egy és ugyanazon községben vagy városban lakó evangélikusok kétféle adókules szerint adózzanak s ez által egymásra irigykedjenek s talán csak azért mert a másik egyházban kisebb az adó, egyik egyházból a másikba menjenek. Ennél fogva

e szakasz olyanformán lenne szövegezendő, hogy e közösképviseelő festületnek hatásköre kiterjed az azon községben vagy városban az evangélikus egyházat, mint egészet érintő ügyekre s főleg, hogy az egyháztagok az egyházi terheket egyforma adókules szerint viseljék s egymást testvériesen támogassák.

Az egyetemes közgyűlés engedélye helyett elég a kerületi közgyűlés engedélye, a kerület jobban ismeri a saját gyűlekezeteit mint az egyetem.

Új, elvi jelentőségű intézkedés foglaltatik a javaslat 54. §-ának c. pontjában, a hol kivan mondva, hogy „az egyházközség szavazata annyinak számítandó, mint ahány rendes lelkészi állomással bír.“ Eddig tudvalevőleg kétszer annyinak számított. Sérelmes ezen intézkedés azért, mert az iskoláknak, a melyeknek eddig egy szavazatuk volt ezentúl is egy szavazatuk marad s ezáltal az iskolákat e tekintetben egyenjoguaknak teszi meg a javaslat az egyházközségekkel. Már pedig egy egyházközségben van 50-től esetleg 3000–4000 szavazóig, viszont az egyes iskolák szavazó tanárainak száma csak 6–20. Hogy lehet ezen intézetek szavazatának értéke ugyanannyi, mint az egyházközségeknek? Nézetünk szerint ez nem igazságos és nem méltányos. S ha már a lélekszám aránya szerint nem állapítható meg az egyes gyűlekezetek szavazatának értéke, legalább is az eddigi gyakorlat meghagyandó,

Az egyháztanács választott tagjainak felét a legtöbb egyházi adót fizetők sorából javasolja a 64. §. választani. Bár ez ellen is emelkedtek hangok, ez intézkedést a nagyobb egyházakra való tekintettel helyesnek tartjuk, de kiegészíteni kívánjuk e szakaszt azzal, hogy a honorátorokat is figyelembe kellene vennie s hogy az összes egyháztanácsosokra kimondassék, hogy közbecsülésnek örvendő feddhetlen erkölcsű, vallá-

sos és egyházas érületű egyháztag lehet csak egyháztanácsos.

A próba szónoklat (80. §.) és a tanítói próba (119. §.) tartását a javaslat egyenesen eltiltja. Elvileg helyes ezen intézkedés, de gyakorlatilag kivihetetlen, mert az egyházközségnek kell valami utat és módot nyújtani arra, hogy azokat, a kik lelkészi avagy tanítói hivatalt a gyűlekezetben viselni ohajtanak, megismerhesse.

Fontos elvi jelentőségű javaslat az országgyűlési képviselőség választására vonatkozó rész. A javaslat egyenesen kimondja, hogy a lelkészi hivatal (82. §.) és tanítói állomás (121. §.) megüresedik „f.) ha a rendes lelkész (tanító) egyházközsége előzetes hozzájárulása nélkül országgyűlési képviselőséget vállal. A képviselőség elvállaltnak tekintetik azon napon, a melyen a rendes lelkész (tanító) mandátumát az országgyűlésnek bemutatja és az az illetőt igazolt képviselőnek jelentette ki.“ Minden indokolás nélkül, mivel erről már többször volt szó lapunkban, kijelentjük, hogy ezen polgári jogfosztás ellen tiltakozunk úgy az egyén, mint közegyházunk jól felfogott érdeke szempontjából, tiltakozunk az egyes gyűlekezetek belbékéjének megóvása szempontjából is, mert az ilyen engedély kieszközlése valóságos pártpolitikai korteskedést szülhetne az egyházközségben s egyenesen bele vinné a pártpolitikát a templomba. Ettől óvja meg szegény egyházunkat a kegyelem Ura! Ha ezen ritka esetekre törvényes intézkedések szükségesek, legfeljebb annyi mondható ki a törvényben, hogy a lelkész vagy tanító, ha országgyűlési képviselőséget vállal, köteles a saját költségén oly állandó helyettesről gondoskodni, a kit az egyházközség — bemutatása után — elfogad. Ezzel a gyűlekezet és iskola érdeke teljesen meg lesz óva.

Az egy évi (legalább) segédlelkészi gyakorlatot a 81. §. — igen helyesen — kötelezőleg kimondja mint olyat, a mely

nélkül, senki rendes lelkésznek nem választható. A 92. §. b. pontja mégis megadja a püspöknek azon jogot, hogy „az egy évi szolgálati idő alól felmentvényt adhat“. Ez utóbbi intézkedést törölni kérjük azért, mert inkább legyen egyik másik gyülekezet egy ideig lelkész nélkül, mintsem hogy teljesen gyakorlatlan ifjak foglalják el a hivatalt s gyakorlatlanságukkal a gyülekezeteket fönkre tegyék. Sőt közegyházunk érdeke az lenne, hogy legalább két évi segédlelkésziséget követeljünk.

Ugyancsak a 92. §. B. h.) pontját kifogásoljuk, a mely kimondja, hogy lelkészi hivatalra nem jelölhető az, „aki valamely egyházközségben megválasztatván a híványt elfogadta ugyan, de még mielőtt hivatalát elfoglalta volna, már is más lelkészi állomásra pályázik“. Ez oly szigorú intézkedés lenne, a mely főleg a családos lelkészeket sújtaná. Mert tegyük fel például, hogy egy családos lelkészt megválaszt egy nagyobb falusi gyülekezet, az illető a híványt már el is fogadta, de hivatalát még nem, e közben alkalma nyílik pályázni egy városi gyülekezetbe, a hol gyermekeit könnyebben és gondosabban neveltetheti; e szakasz értelmében erre az állásra nem jelölhető, holott nemcsak családjának érdeke kívánja, de talán egyénisége, arra valósága is a városi gyülekezetbe vonza. Szerintünk ez egy lehetetlen intézkedés. Legfeljebb annyi mondható ki, hogy ilyen esetben a illető a választási költségeket megtéríteni tartozik s addig, míg ezt meg nem teszi, nem jelölhető.

A 94. §.-ban foglalt discretionális jogra vonatkozólag lapunkban már több cikk jelent meg. Erről most nem szólnunk, de fogunk még vele legközelebb foglalkozni.

Szót kell emelnünk azonban már most a 112 §.-ban foglalt javaslat ellen, a mely azt mondja, hogy „a katonai lelkészek a három évi rendes szolgálatot betöltött lelkészek közül . . . neveztetnek ki“, Nem tudjuk megérteni, hogy miért

kell itt három évi rendes szolgálatot követelni, s így a segédlelkészek és valótanárak ki lennének zárva. — Teljesen feleslegesnek, sőt bántónak tartjuk ezen intézkedést; hát a katonai lelkészjelöltnél több gyakorlatra van szüksége, mint egy gyülekezeti rendes lelkész jelöltnél? Itt ugyan olyan feltételek állapítandók meg, mint a gyülekezeti rendes lelkészek alkalmazása, illetve választhatósága alkalmával vannak a 81. §. szakaszban megállapítva.

A 126 §.-ban a Néptanítók Lapja van megjelölve, mint olyan lap, a melyben a tanítói pályázatok kiírandók. Törvényben egy lapot névszerint megnevezni nem lehet, hátha megszűnik, vagy más nevet kap. — Hogy általában a pályázatok mely egyházi, vagy kulturális lapokban közlendők, azt időről időre vagy a kerületi elnökség, vagy a létesítendő központi iroda határozhatja meg.

Az egyházközségre vonatkozó szakaszok közül kisebb észrevételeink vannak még a 36. §.-ra, ahol az egyházi illetőség világosabban szabályozandó; a 42. §.-ra, hogy a közgyűlés nem csak délelőtt, de délután is kihirdetendő, sőt esetleg a templom ajtajára is kifüggesztendő a meghívó; hogy a 69 §. mint felesleges, kihagyandó, s hogy a 107. §. utolsó mondata világosabban fogalmazandó.

(Folytatjuk).

A zsinati pénzügyi bizottságnak ülése.

A zsinati pénzügyi, háztartás és lelkész fizetésrendezési bizottság f. hó 20-án Sztéhló Kornél elnöklelte alatt tartott ülésében Dr. Flórián Károly előadó által felvetett elvi kérdésekre a következőkben állapodott meg:

1) Egyházi adókievetésről csak ott lehet szó, ahol az egyházközség ingó és ingatlan jövedelme vagy a város, illetve polit. község járuléka és a hűvek önkénytes egyházi járuléka a felmerülő szükségletek fedezésére elégtelen,

2. Ha valamely egyházközségben önkénytes egyházi adózás divik s valamely egyháztag önkénytes járulékot vállalni vonakodik, akkor az

egyházközség ró az illetőre vagyoni viszonyai-
kak megfelelő járulékot.

3) Kétféle egyházi adónem állapítandó meg:
a) Személyadó, b) állami adó alapjáni pótagó.

4. Személyadónál, személy alatt a családfe
értetvén, a minimum 1 korona, a maximum 200
korona, de az utóbbi csak a szükséglethez mér-
ten. Személyadó vetendő minden önálló és ke-
resetelbíró egyháztagra, ha legalább 18 évet be-
töltött.

5) Ha a személyadóból befolyó jövedelem
elégtelen a szükségletek fedezésére, akkor az
egyházközség köteles az állami adó alapjáni ki-
vetési eljárást is igénybe venni.

6) Amely jövedelmi adóra az állam pótlékot
vet, az a jövedelmi adó egyházi adókiadás alap-
ját képezi, Első osztályu kereseti adóra egyházi
adó nem vethető ki.

7) Aki az egyházközség területén lakik s
állami adóval van megróva, az teljes állami adója
után adóztatja meg az egyházközség.

8) Ha a birtok, illetve ingatlan tulajdonos nem
lakik az egyházközség területén, birtoka utáni állami
adója alapján megadóztatandó, de oly mérték-
ben, mint a most érvényben lévő egyházi alkot-
mány rendel.

9. Birtok, illetve ingatlan utáni egyházi adó-
zásnál megállapítandó a maximális határ. E határ
rendkívül szükségletek fedezése céljára szolgáló
kivetésekre nem vonatkozik.

10) Vegyes házasoknál az evang. fél teljes
állami adója kipuhatólandó s az képezi kivetési
alapját,

11) Az egyházközségek a kivetésnél fentart-
hatják eddigi gyakorlataikat, de ha a tagok $\frac{1}{5}$
része ezt sérelmesnek tartja, az egyházmegyei
számvevőszékhez folyamodhatik, amely, ha ala-
posnak találja a kérelmet, köteles az új egyházi
törvény alapján kivetést fogasíttatni.

12) Adócsökkentési segélyben részesülő egy-
házközségek az adósegély elvesztésének terhe
alatt kötelesek az életbe lépett új egyházi törvény
alapjáni egyházi adózást behozni.

A jegyzőkönyv felolvastatván, helybenha-
gyatott s aláíratott Sztého biz. elnök s. k. Je-
gyezte: Magyar Miklós biz. jegyző. s. k.

Eváng. Lelkészek Háza.

Miklós Kálmán javaslata a MELE választmányához.

Nagytiszteletű lelkészegyesületi elnök ur!

Az Eváng. Órálló 1913. évi 34. számában a
Pozsonyban felépítendő Eváng. Lelkészek Háza
tárgyában közzétett indítványomra adott n. b.
válaszában Nagytiszteletűséged felhívott, hogy a

javaslatra vonatkozó tervezet és költségvetés
bemutatóásával az Eváng lelkészek háza ügyé-
ben a M. E. L. E. múlt évi közgyűlésén előadást
tartsak.

Minthogy a M. E. L. E. múlt évi közgyűl-
ésén betegségem miatt magam sem jelenhettem
meg, tisztelettel van szerencsén a tervezetet ide-
mellékelve megküldeni, az építési és fenntartási
költségekre vonatkozó költségelőirányzatot pedig
az alábbiakban előadni.

Mielőtt azonban a költségelőirányzatot elő-
terjeszteném, megjegyzem a következőket:

Az evang. lelkészek háza nem alkotna kü-
lön egyesületet, hanem a lelkészek fiait segélyező
intézet alapszabályainak 1. §-ában megjelölt cél-
nak volna a megvalósítása. Ehez képest, továbbá
tekintettel arra, hogy a m. évi egyet. közgyűlés a
gyermekeiket házon kívül taníttató lelkészek szá-
mára segélyalapot létesített, a lelkészek fiait se-
gélyező intézet alapszabályai módosulnának.
Nem lehet a céloom az összes módosítások meg-
jelölése, hanem csak a legfontosabbakra mutatok.
Az 1. §. így módosulna:

„Az intézet célja a lelkészek középiskolai
érettségi bizonyítvánnyal, vagy a középiskolákkal
egyenrangu szakiskolák végbizonyítványával bíró
fiainak (esetleg leányainak) további tanuló éveik
alatt való segélyezése egyrészt az által, hogy
azoknak pénzbeli segélyt nyújt, vagy más támo-
gatást szerez, másrészt, hogy az egyetemi vá-
rosokban, első sorban Pozsonyban u. n. Otthon-
okat létesít, amelyekben a lelkészek fiai olesó
s amennyiben lehetséges ingyenes ellátást nyer-
nének.

Változást szenvedne az intézet tagjairól szóló
szakasz is.

6. §. Az intézetnek alapító, rendes és pártoló
tagjai vannak.

7. §. Alapító tagok azok, akik az intézet
alaptókéjének gyarapítására egyszer s minden-
korra legalább 200 koronát fizetnek be.

8. Rendes tagok: jogosult és kötelezett ta-
gok; ezek:

a) az egyet, egyház kötelékébe most létező,
ezután keletkező egyházközségek és misszió kö-
rök rendes lelkészei;

b.) a püspökök mellé alkalmazott másodlel-
készek, irodavezetők és püspöki misszionárius
lelkészek;

c) az egyet. theol. akademiák tanárai;

d) az egyházközségek kebelében rendsze-
resített állomásokon működő s lelkészi oklevél-
vel bíró rendes vallástanárok.

A rendestagok belépésükkor, illetve rendes
állásuk elfoglalása alkalmával, vagy az ezeket
követő 5 éven belül évi egyenlő részletben, a

hátralékok után 4%-os kamatot számítva, 100 k.-t fizetnek az alaptőke gyarapítására, ezenkívül évi tagságdíj címén 10 k.-t fizetnek, amíg szolgálatban vannak.

8. §. Pártoló tagok:

a) mindazok a lelkészfiak, akik a lelkészek fiait segélyező intézet áldásaiban részesültek, míg szolgálatban vannak évenként 10 k.-t fizetnek;

b) általában mindazok, akik az intézetet anyagi támogatásban részesítik.

A másik megjegyzésem a segélyezés módjára és mérvére vonatkozik. Javaslatom intentiója nem zárja ki azt, hogy azok a lelkészfiak, akik nem a pozsonyi egyetemet látogatják, segélyben nem részesülnének. Sőt az 1. §. ajánlott módosításából kitűnik, hogy bárhol és bármely fő- vagy szakiskolát látogató lelkészfi részesül segélyben és pedig oly összeg erejéig, amellyel egyenlő értékű az a segélyezés, amelyet a lelkészek házában bennlakó lelkészfi az intézettel nyert. Az egyenlő hozzájárulás egyenlő részese-dést kíván.

A harmadik megjegyzésem a 19—24 év közötti lelkészfiak számára vonatkozik. A rendelkezésemre álló statisztikai adatok szerint ez a szám 90—100 között változhat. A legnagyobb valószínűség szerint a 19—24 év közötti és fő- vagy szakiskolát látogató lelkészfiak száma kisebb. Teljesen pontos adattal nem szolgálhatok, mert ez esetben kérdést kellett volna intézennem az összes lelkészi oklevéllel bíró egyénekhez s épen nem valószínű, hogy ily hosszadalmas eljárás után megbízhatóbb adattal szolgálhattam volna.

Végül még egy megjegyzés általában a tervezetre. A tervezetnek fáradságos és nehéz munkáját Klemens Antal csornai építőmester ur volt szíves elvállalni és ingyen teljesíteni. A tervezet és a költségvetés elbírálásánál figyelembe kell venni, hogy tervező a tervezetet és a költségvetési előirányzatot a fundus, a pozsonyi építési viszonyok s helyi építési szabályrendelet ismeretének hiányával készítette, úgy azonban, hogy esetleges kivitel alkalmával a költségvetési összegnél megtakarítások is elérhetők. Tervező egy előkelő budapesti építési irodától az építési árakra vonatkozólag azt az értesítést nyerte, hogy ma Budapesten egy kétemeletes háznak az építési költsége köbméterenként átlag 25—28 korona. A Klemens ur által tervezett evang lelkészek házában építési költsége köbméterenként 26 kor.-ba kerülne, beleértve ebbe az intézetnek villanyvilágítással, vízvezetékekkel és központi fűtéssel való ellátását. Ha tehát a tervezet az előbb említett tényezők ismeretének hiányával készült is, a budapesti építési árakkal összehasonlítva, a költségeloirányzat mégis realis. Ha pedig kivitelre

kerülne a sor, a költségvetési összegnél megtakarításokat lehetne elérni, mert hisz a tervezetnek egyszerű megtekintése után is világos, hogy az a legnagyobb kényelmet és legkényesebb igényeket is kielégítően van elkészítve.

Ezeknek előrebocsátását tartottam szükségesnek.

A tervezet szerint az alagsorban volna a szükséges személyzetnek lakása, továbbá konyha, különféle kamrák és egyéb.

A földszinten volna az igazgató irodája és lakása, továbbá a társalgó, ebédlő és tanuló terem. Az I. és II. emeleten pedig a bent lakók szobái, összesen 30. A szobák méretei akkorák, hogy a nagyobbakban 4 ágy is elfér a kisebbekben pedig három. A harminc szobában tehát elhelyezhető volna 94—100 ágy. A szükséges szekrények is elhelyezhetők volnának részben a szobákban, részben pedig a 2.40 m. széles folyósókon.

A mellékelt ter. kivitele tervező szerint 300—320.000 K.-t involvalna. Ez bizony nagy összeg. De kisebb méreteket alkalmazva, szerényebb kivitelben elegendő volna 240—260.000 korona.

Ezt az összeget elő is lehet teremteni. Nem kell hozzá más, mint egy kis jóakarát, méltánylása a lelkészi kar munkájának és az egyház érdekének helyes felfogása. A lelkészek háza, amellet, hogy közszükségletnek felel meg, nem pusztán a lelkészi kar érdeke, hanem érdeke a közegyháznak is. Egyházunk jelenlegi züllött viszonyainak oka nagy mértékben a lelkészek túlnyomó nagy részének anyagi nyomorúsága. Anyagi gondoktól gyötört lelkésztől egyházmentő és egyházépítő munkát csak a legnagyobb naivság várhat. A közegyház érdeke a lelkészi kar anyagi gondoktól való mentesítése. A mindenfokú egyháztestület és azoknak felügyelői egyházunk iránti kötelességüket teljesítik, ha a lelkészek háza felépítésében segédkezet nyújtanak. Utóvégre eleget szavaltak már a lelkészek anyagi helyzetének tarthatatlanságáról, tehetnének is már valamit ez ellen.

Az evang. lelkészek házában felépítésében legyenek segítők az egyházközségek felügyelői. Indítványozzák, hogy az evang. lelkészek háza építési költségeire a vezetésük alatt álló egyházközségek évi költségvetéseibe 4 éven át 25—30 K. felvételessék. Nincs Magyarországon olyan szegény egyházközség, amelynek költségvetése ezt a csekély összeget meg ne bírná. A nagyobbaké megbir többet is. Hisszük, hogy a pozsonyi evang. egyházközség a Nagytiszteletűségedhez intézett nyílt levelemben kifejtett okoknál fogva jó példával fog előljárni.

Hasonlóképp cselekedjenek az egyházmegyei, az egyházkerületi és egyet. felügyelő. A közigaz-

gatási me!ohtól lehet valamit elvenni kulturalis, humanus célra, anélkül, hogy a moloch étvágya ki ne lenne elégítve.

Ma már az egyházmegyék annyi közigazgatási állam segélyt hagnak, hogy minden egyházmegye négy éven át beilleszthet költségvetésébe az evang. lelkészek házának építési költségeire évenként minimum 50 koronát.

A közigazgatási államsegély terhére az egyházkerületek is segíyezhetik az evang. lelkészek házáat. Mindenik egyházkerület megeröltetés nélkül adhat e célra 4 éven át évenként 1000—1000 koronát.

Dégül az egyetemes egyház közigazgatása sem vallana kárt, ha négy éven át évi költség-előirányzatát akképen tervezné, hogy az evang. lelkészek háza építési költségeire a közigazgatási állam segély terhére évenként 4—5000 koronát felvenne.

Nagy mértékben előmozditaná az evang. lelkészek háza építésének ügyét az államtól e célra nyerenő segély. A kormány a református Calvineum céljaira 300.000 k-t adott. A reciprocitásnak megfelelően mi is várhatunk 130—135 ezer koronát.

Az épülethez szükséges telket, hiszem hogy ingyen adná Pozsony sz. kir. város közönsége,

A fentebb elmondottak alapján az evang. lelkészek házának építési költségeire fedezetül szolgálna:

1) 685 egyházközség után	70.000 K.
2) 39 egyházmegye után	8.000 K.
3) 4 egyházkerületiől	16.000 K.
4) egyet. egyháztól	20.000 K.
5) államtól	135.000 K.

Összesen : 249.000 K.

(Folytatjuk).

Lőcsei krónikás az eperjesi egyetemről.

Irtá : Ilgen Aurél.

II.

Gyűlésre való az efféle baj. Össze is ül egy 1667. április 12-én. (357 l.) Annál is inkább, mivel más megbeszélni valók is vannak.

Wittnyedi az ígért 6000 frt.-nak csak a kamatait fizeti. Ugyanigy a többi nemes is csak az „Interesse“-t szolgáltatja be az általa ígért összegnek. De ez csak az ő életükre szól! Fogja-e fizetni csak a kamatokat a is nemes utód?

Egyébként Hain e helyen is kimutatja bizalmatlanságát Wittnyedi iránt. „Csodálatos fő, az egész dolog kezdeményezője és alapítója, mindenben saját belátása szerint akar eljárni, elzár-

közva mások véleménye elől nem fogadta el a tisztelendő ur üdvös és hasznos tanácsait; Eperjes városa meg szerelmes volt bele („den Narren an ihm gefressen hatten“) nem gondolva meg, hogyan ültette fel Sopront és Kőszegét („in Nieder-Ungarn“) éppen egy evangélikus iskola alapításával; fájdalom, gondokban vagyok, hogy furesán történhetik még itt is. „Tekintve az első fogadtatást, melybe ez az ember tervével részesült és a szerepet, mit most tölt be a többiekkel szemben, azt kell hinnünk, hogy valami ellenállhatatlan meggyőző ereje volt mindenkire, kivéve Haint.

Ugyanezen helyen azt mondja róla, hogy egy tanárt csak azért ajánlott, mert tót volt. A dolog úgy történt, hogy az eperjesiek megszüntették városi iskolájukat, elbocsájtották tanárait, hogy alapjait az új egyetemnek adhassák. Itt megint egy kis csipkelődést enged meg magának Hain a „büszke“ Eperjes ellen, mondván: „Mitt der Stad Epperiess hiesse es zu der zeit wohl: Tolluntur in altum ut lapsu graviore ruant.“ Mert igen nagyot áldoztak. „Dicsérték ugyan a nemesek e tettet, de az eperjesi urak nem gondolták meg, mily nagy szabadságról mondtak le ezzel, megfosztatván a „Jus Vocandi Praeceptores Scholasticos“-tól. Az állás nélkül maradt két tanár közül csak Cabanius Izsákot vette át az egyetem. Hain szerint, mert tót volt és Wittnyedi ajánlotta „den Slovaken volte der Wittnyedi haben!“ A másikat, a németet menni hagyták, jóllehet ő virágoztatta fel iskolájukat. (Ez volt a híres Bayer János.) Helyette Ladiver Illés, teplai (Liptó-megye!) lelkészt hívták meg.

Ugyanekkor határozták el, hogy Pomartus Sámuel⁸⁾ magdeburgi „Prediger“ (Licentiat Theologiae) meghívják az egyetem igazgatójává. Míg ő megjő, a felügyelettel Pongratiust bízzák meg. (Később. 1667, október 4.-i dátummal (363 l.) megemlíti, hogy Pomarius Eperjesre menet átutazott Lőcsén, ahol ő, Hain fogadta, „ami Pomariusnak annál jobban esett“ mivel Hain 14 év előtt tanítványa volt Wittenbergben.)

Valószínűleg a fentemlített gyűjtőkönyvek Lőcsére érkezését jelzi a „bitte und begehern der Stadt Epperiess“ kifejezés. 1667. jun. 12-én (360 l.) gyűjtöttek Lőcsén. Először a templomban, aztán hat polgár házról-házra járt a kegyes adományokért. 918 frt.-ot irtak össze, de tekintve, hogy Lőcse városa a már megajánlott 400 frt.-nak csak a kamatait; 24 frt.-ot (6%) Seehman lelkész 100 frt.-nak 6 frt.-nyi kamatát adta, 418 frt. volt a gyűjtés tényleges eredménye.

1667.-ből még két feljegyzést találtunk. Az egyik elmondja, hogy szeptember 26-án a sárosi

8.) Itt tévesen Jánost ír. A helyes: Sámuel. Később ő is annak írja.

nemesség és a városok gyűlést tartottak Eperjesen, melyen Lipót császár *Mandatum Juhibitoriumát* wegen des Neuerbauenden Collegij, *) tárgyalták, de mert látták, hogy papok műve, csak annál szorgalmasabban folytatták az építkezést.

A másik Pomarinus megérkezését írja le (l. fentebb) október 4.-iki kelettel. Szinte érthetetlen, hogy a 12 nappal későbbben törtéző ünnepélyes megnyitásról egy szót sem jegyzett fel!

Az 1668. februári gyűlésen az öt (illetve most hat, mert Késmark is ott volt) szab. kir. város superintendentiájának Hain csak Pomariust említi meg a lelkészek közt, mint olyat, ki bár „Nomine Gimnasij“ — csak saját személyeért volt ott „anjetgo nur for Seine Person.“

Nagyszámu nemes és városi küldött jelenlétében folyt le a főiskola első záróvizsgálója. (368 l.) Hain is ott volt, mint Lőcse küldötte és nagy dicsőreftel nyilatkozik az eredményről, mit eddig elértek. Az ünnepséget „mit einer schönen Comedi“ zárták be.

1670. június 25-én a krónikás egy küldöttséggel volt Eperjesen, hogy Rőser tanárt meghívja a lőcsei iskolához. Igen nehezen tudtak megegyezni s csak Pomarius közbelépésére koronázta siker utjukat. (386.)

Ezután már csak három rövid feljegyzés vág ide.

1671 május 23-án délután 4-kor az eperjesi német őrség megszállja az egyetemet (399. l.)

1673. március 8-án szétkergetik tanárait. (415 l.)

Ugyanezen hó 24-én Pomarius Lőcsén keresztül Bresslauba megy. (415 l.)

Nem lényegtelen dolgokat tartalmaz az első kettő, megerősíti a harmadik azok komolyságát: a főiskola lelkes igazgatója menekül.

Egyebekben is nagyon mozgalmas idők kezdődnek. Háttárbe szorul Thökölyi hareai és ellenreformatio eseményeivel szemben a főiskola sorsa. Olyannyira lekötik Hain figyelmét ez események, hogy még azt sem jegyzi fel, mikor jutott vissza az egyetem — bár csak rövid időre — a protenstánsok kezére. Pedig felemlíti, hogy 1682-ben augusztus 14-én Hassa, 15-én Eperjes meghódolt Thökölyinek (492. l.) s „mindkét helyen visszakapták az evangélikusok elvett templomait, felállították megint a hivatalokat s birói és tanácsi székebe protestánsokat ültettek.“ Azt, hogy 1687-ben újra jezsuita kézbe került az egyetem, Hain természetesen már nem említi meg, mert 1684 utáni időkből egy feljegyzését sem birjuk.

9.) Talán nem csak következtetés a szóhasználatban, hogy itt a *Collegium* szót használja. Hisz tudjuk, mennyire Hangsúlyozták a császárnak küldött válaszában, hogy *nem Akademia* az, amit építenek. (U. ö. 5. jegyzet). Hörk: id. m. 19. l.

Há nem tudnók is, hogy protestáns volt, magából azon tényből, hogy az egyemről tárgyaló gyűléseken gyakran részt vett, az írásai, melyek az egyetemről szólnak, elárulnák ezt. Halkítja ugyan a jó protestáns aggodásának majd büszkeségének hangját — mint említettem — a polgár óvatossága a nemesek tervével szemben, a lőcsei féltékenysége, irigysége Eperjes sikereire, tán a tudat, hogy ő krónikás (e feltevésre van legkevesebb támpontunk) mégis fel-felesendül az.

Az 1664. augusztusi gyűlésről szólva, közlését így végzi: „Mily folytatása lesz, az idő fogja megmutatni.“ Ugyancsak az egyetemet félti csupán, mikor a pénzek — szerinte — helytelen hovatfordítását rosszalja: „mert bizony könnyebb valamit elkezdni, mint amily nehéz azt kivinni.“ Wittnyédivel szemben is csak azért ajánl óvatosságot, mert az — szerinte — nem garantál a főiskoláért: „... fájdalom, félek, hogy furesa kimenetele lesz még a dolognak itt is!“ Megható az a hátatelt fohásza, melyben Isten segítségét kéri továbbra is, mikor Pomarius megérkezéséről ad számot: „Tartsd meg Isten továbbra is, mit szent neved dicsőségére megkezdtdél“ stb. És végül büszkeség hevíti, mikor az ünnepélyességről emlékszik meg, mellyel az alapkövet letették és mikor a sikerről szól, mit az első vizsgáig elértek.

* * *

Ezeket találjuk a krónikásnál feljegyezve. Ez a krónikás is csak ember volt. Polgár, lőcsei és protestáns voltáról akkor sem tudott megfellelkezni, mikor krónikát író pennáját vette a kezébe. Így került a *krónikába* egy akkori ember felfogása. Jelen soroknak célja volt hangsúlyozni, hogy csak a kortárs látta így. Ehhez itt-ott ki kellett hámozni, hogyan is látta, mi is volt a véleménye, mert sokszor *kifejezetten* nem nyilatkozik. Igyekeztem Hain felfogásába más kérdésekkel kapcsolatban, egyáltalán egész lényébe elmélyedni s így tán sikerült azon könnyen adódó hibát elkerülnöm, olyasmit Hain soraiba belemagyaráznom, mikre ő nem is gondolt.

... „A Collegium ma megint igen nehéz helyzetben van!“ — írja dr. Obál Béla.

Foglalkozni kell most e kérdéssel mindannyiunknak: szegénynek, tehetősnek ereje szerint. Tán le fogja így küzdeni a nehézségeket. „... Wird die zeit lehren!“

B E L É L E T.

Egyházfelügyelő-választás. A szepesfelkai evangélikus egyházközség dr. Haberern Pál udvari tanácsos, kórházi főorvost, egyhangulag egzházfelügyelővé választotta.

Értesítés. A magyarországi ágost. hitv. evangélikus keresztyén egyetemes egyház *zsinati alkotmány és jogügyi bizottsága* 1914. évi május hó 4-én délután 3 órakor az egyetemes egyház épületében (VIII., Üllői-ut 24. sz. I. em.) tartja ülését. Tárgy: az E. A. II. és III. részére vonatkozó előadói javaslat tárgyalása.

Kelt Budapesten, 1914. év április hó 22.

Elnöki megbízásból
Dr. Szélényi Aladár
egyetemes főjegyző.

A pesti evangélikus egyház közgyűlése. A pesti evangélikus egyház ápr. 19-én délelőtt tartotta meg ez évi renbes közgyűlését. Dr. Wagner Géza elnöki megnyitóját után egyhangulag elfogadták az egyháztanács évi jelentését. A jelentvényt megadták és megállapították a jövő évi költségvetést. Rendezték az evangélikus magyar vallásánárok fizetését olyképpen, hogy egy—tiz évi terjedő szolgálatnál évi 100, tiz—husz évig évi 1300 és huszonegy évtől kezdve évi 1600 korona lakbért adnak a vallásánároknak és hogy egy gyermek után 200, két gyermek után 400, három gyermek után pedig 600 korona lakbérpótlékban részesítik a családosokat. A folyó ügyek tárgyalása után felolvasták a nagyszombati evangélikus egyház átíratát, melyben tudatja a nagyszombati egyház, hogy a zsinathoz intézett felíratában kérte a püspökök discretionális jogának megszorítását. A pesti egyház ehhez a felíratához nem járult hozzá, sőt elhatározta, hogy éppen ellenkező tartalmu felíratot fog a zsinathoz intézni. A gyűlés végén Raffay Sándor egyházi elnöknek az elnökségről való lemondó levelét olvasták fel. Raffay arra való hivatkozással, hogy ha elnöki tisztségét leteheti, többet munkálkodhat az egyház érdekében, személyesen is kérte a lemondás elfogadását. A közgyűlés a lemondást sajnálatlaltal tudomásul vette.

Egyházmegyei közgyűlés. A békési evang. egyházmegye ápr. 17-én tartotta rendkívüli közgyűlését Orosházán. Az elhunyt Veres József esperesről meleg szavakban emlékezett meg Haviár Dániel, Gajdos Pál pedig emlékbeszédet olvasott fel. Az elnökség választását elrendelte a közgyűlés és május 15-ig kell a szavazatokat beküldeni. A zsinati küldöttre beérkezett szavazatok felbontásánál kitűnt, hogy Kovács Andor orosházi lelkész lett zsinati képviselőnek megválasztva. Az orosházi módosított lelkészi híványt a közgyűlés szavazattöbbséggel helybenhagyta.

Egyházfelügyelő-beiktatás. Megírtuk annak idején, hogy az örvedetesen fejlődő budai egyház Sztéhlo Kornél visszavonulása folytán

egyhangu lelkesedéssel Bárá Feilitzsch Berthold közigazgatási birót választotta felügyelővé, a másodfelügyelői tisztre pedig Dr. Zelenka Lajost emelte a közbizalom. Az új felügyelőket valamint a 60 tagra kiegészített egyháztanácsot j. hó 18-án iktatták de tisztükbe. Scholtz Gusztáv püspök buzgó imádság után a közgyűlést megnyitván a választó közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása után meleg szavakkal üdvözölte Feilitzsch bárót mint ósrégi hithü buzgó evangélikus család sarját, ja kinek eddigi működése teljes garanciát nyújt arra nézve, hogy az egyház szerencsésen választott, a midőn ilyen felügyelőt nyert. Az új felügyelő meghatva mondott köszönetet a hívek bizalmáért és Scholtz püspök elismeréseért és megfogadta, hogy egyházi működése terén hithü őseit akarja követni, a kik Luthernek, Melanthonnak személyes ismerősei és minden áldozatra kész hívei voltak. Ugyanacsak szívből fakadt szöveget intézett az elnöklő lelkész-püspök Zelenka másodfelügyelőhöz reá mutatva a Zelenka-család hervadhatatlan érdemeire, a boldog emlékü tiszakerületi püspökre és azon nagy érdemekre, a miket Zelenka Lajos az egyházi közigazgatás terén szerzett. Sándy Gyula egyházigazgató fel-szólalása után, aki Sztéhlo Kornél elévülhetetlen érdemeit méltatta. Hüttl Ármín segédlelkész üdvözölte az új felügyelőt a hívek nevében, mire a közgyűlés imával és énekekkel véget ért.

Nyilvános köszönet. Dr. H. S. ur névnapja adományából 1 K-t. Fábry László nagyszokolyi lelkész esküvőjén a vendégek közti gyűjtésből 10 koronát összesen 11 koronát juttatott hozzám Schmid István rozsnjóvi lelkésztestvérünk az ev. lelkész fiuk segélyző intézete javára. Ezen adományt nyilvánosan nyugtatni és megköszöni kedves kötelességemnek ismerem.

Pozsony, 1814. IV. 17.

Oklányi Adolf
ev. lelkész, intézeti ügyvivő.

A békésmegyei tanítóegylet. A közel multban alakult meg a békésmegyei evangélikus tanítóegylet, elnökévé Uhrin Károly békéscsabai tanítót választva meg. Kívánjuk, hogy az egylet az evangélikus vallásos öntudatnak és az eszményi egyházszeretnek legyen melegágya.

Az „Ev. Theol. Otthon“ köréből. Az „Otthon“ eperjesi házi pénztárába a j. évben mai napig a következő szives adományok folytak be: szabadosi ev. egyház 10, eperjesi II. egyház 20, lapsi egyház 10.18, girálti egyház 5, merényi egyház 10, pürkereci közs, szegényalap 5, Szentivány Á. alapítv. kamatja 160, Gr. Brósz L. egyház felügyelő 20, kisszebeni I. egyház 10, rimakokovai egyház 5, zajzoni egyház 10, abaujszántói egy-

ház 5, betléri egyház offert. 2, hámosfalvi egyház 10, szomolnoki egyház offert. 10, dobsinai egyház 1913-ra 25, nagyszabosi egyház 5, gömöri egyház 10. kishonti egyházak 1913. évi offert. 26.59 veszverési egyház 1813/14. évi offert. 4, kassai ll. egyház offert. 3, Sárosi esperess. alpból 25, dobsinai egyház 25 és Sz. bélai ev. nőegylet 10, k. Hát biz ez édes kevés tiszakerületünk egyház-megyéből és községekiből! Dalóban szükség volt *Geduly* püspökünk erélyesebb körlevelére. Nemcsak egyházközségek, hanem még egyházmeigyék is vannak, a melyek maig sem vettek tudomást az „Otthon” intézményeiről. Ez alkalommal is felkérem középjoku ev. tanintézeteink érdemes igazgatóit és vallástanárait arra, hogy az előző évekhez hasonlóan a f. tanúre is valamennyi ev. ifj. egyesület részéről az „Otthont” támogatni szivesek legyenek. A legkisebb adományt is szivesen vesszük és hálásan nyugtázzuk. Eperjesen 1914. ápr. 16. Dr. Szlávik Mátyás az „Ev. Theol. Otthon” felügyelő tanára.

Biró László: A némaság várában.

Versek. Eperjes (Kósch) 1914. 61 lap. Ára 2 kor. Tavalý „Álom és valóság” c. verskötetét ismertettük, amelyhez veterán költőnk: *Csengey Gusztáv* írta az előszót. Egy rövid év múlva jelen verses kötete követte Csengey „Szívet megnyerő hangulatos költeményeknek” és íróját „tehetségnek” mondja. Valóban hangulatos költemények. Jó szíve és mély érzése van, de az életéről való felfogása kissé sötét és komor. Inkább az ó szövetség komor, mint az új szövetség derült világnézetének befolyása alatt áll. E komor pessimismusát már a versek címe is mutatja: Az ész bevonulása, Dégsőt lobbant, Nem megyek én haza már, Könyes éjszakák, Halódik lelkem, Szomorú szemmel stb. Szerző Eperjes és vidékének egyik legismertebb költője és olvasottabb tárcairója, az eperjesi ev. theol. akadémia hallgatója. Tisztultabb és derültebb élet- és világfelfogása van szüksége. E végből merüljön el Jézus életébe és a keresztyénség lényegébe. Ha ebből merit, szép jövőt remélhet határozott költői tehetsége. Két verses kötetét melegen ajánljuk. Sz.

A miskolci ev. egyházközs közgyűlése ápr. 14-én tartotta meg *Lichtenstein* László felügyelő és *Csók* György lelkész elnököltek. A lelkész megnyitó imája után ez egyház felügyelője terjesztette elő az elmúlt közigazgatási évben teljesített munkáját. Az egyház anyagi helyzetéről világos képet nyújtó felügyelői beszámolót vette a közgyűlés tudomásul. A felügyelő előterjesztései után a lelkész adta elő évi jelentését. Kiemelte meleg szavakban azt az áldozatkész tevé-

kenységet, mely elnöktársa egyetértő munkásságában jutott mindenkor kifejezésre és mely megkönnyítette lelképásztori feladatainak megoldását. Majd az egyház életében lezajlott események ecsetelésére tért át s élénk színekkel vázolta a részben megvalósított, részben megoldásra váró munkaprogram fontosabb adatait. Ezek után elősorolta még a lelkész a lefolyt év belügyi változásait, a hitéletre vonatkozó fontosabb adatokat, az egyházi értesítő kinyomatását, valamint az ismertebb elhunytak névsorát. Felveti a megalapozott jövő várható esélyeinek kérdését s nyugodt lélekkel tekint a reá váró küzdelem kimenetelére, mert új munkatársaiiban kiváló erélyt, áldozatkésztséget és nemess versenyt lát az egyház ügyeinek szolgálatában. A közgyűlés a lelkész összes előterjesztéseit élénk helyesléssel jutalmazta s úgy neki, valamint többi tisztviselőinek bizalmat és köszönetet szavazott; az elhunytak felett érzett részvétének jegyzőkönyvében ad kifejezést. A zárszámadásokat a közgyűlés jóváhagyta, a költségvetést elfogadta s a vagyonkezelő tisztviselőknak a szokásos felmentvényt megadta. — Dágyon volt: 847,819 K 74 fill., ebből tiszta vagyon: 328.278 kor. 76 fill. Bevétel volt: 45.530 K 8 fillér; kiadás ugyanannyi. Az evangélikus Nőegylet vagyona külön számlán 38.193 kor. 95 fillért tesz ki. Az egyház folyó évi költségvetése: 47.327 kor. 29 fillér bevételre s ugyanannyi kiadásra rúg. Egyháztanácsosokká választottak titkos szavazással: Grünfeld Gyula m. kir. erdőtanácsos, Jesze István uradalmi főügyész, Krecsék József máv. főellenőr és számvevőszéki taggá: Kühne Andor tkp. tisztviselő.

A pozsonyi diakonisszaház. Nagy ünnepek között lett annak idején a pozsonyi diakonissza ház alapköve letéve. Buzgó és lelkes munka után immár elkészült egyházunknak az új Sionja s várja ünnepélyes felavatását. A pozsonyi ev. gyülekezet evang. közegyházunk minden rendű és rangú tagjait meghívta az illetékes esperesi hivatalok útján, hogy ez örömnepélyen részt vegyenek. Hisszük, hogy sokan fognak sietni, hogy a pozsonyi ev. gyülekezet áldozat készségét személyes tapasztalaik alapján is elismerjék, ezen hitben közöljük egész terjedelmében a kibocsájtott meghívót: „*Meghívó* a pozsonyi ág. hitv. evang. egyházközség ujonnan épült diakonissza-, kór- árvaházának 1914. évi május hó 3-án Jubilate vasárnapján végbemennő felavatására. Az ünnepegy sorrendje: Reggel 9 órakor ünnepi istentisztelet német nyelvet a nagytemplomban. Ünnepi szónok: Nagyméltóságú D. Dr. Bezzel Herrman, a bajor kir. prot. főkonsistorium elnöke. Ugyanakkor istentisztelet tót nyelv-

ven a kistemplomban. Ünnepi szónok: Nagytiszteletű D. Szeberényi Lajos Zsigmond, békéscsabai lelkész. Délelőtt fél 11 órakor ünnepi istentisztelet magyar nyelven a nagytemplomban. Ünnepi szónok: Méltóságos Gyurátz Ferencz, dunántuli püspök. Délben 12 órakor avató ünnepély. Az új intézeti épület előtt: Karének. Bäumlér J. A. az építőbizottság elnökének beszéde. Dr. Dobrovics M. kir. tanácsos, egyházközségi felügyelő beszéde. Az épület udvarán: Karének. D. Baltik Frigyes püspök Ó Méltóságának avató beszéde. Lio. Schmidt Károly Jenő eszperes beszéde. Avatás. Imádság. Miatyánk. Áltás. Karének. Az épület megtekintése."

Pályázatok.

A dunántuli ág. hitv. evang. egyszékerület soproni tanítóképző-intézeténél újonnan rendszeresített segédtanári állásra, mellyel a rajz szépírás és szlőjd, esetleg testgyakorlat tanítása una egybekötve, pályázatot hirdetünk.

Javadalmazás: évi 2000 K., mely a X fizetési osztály 3. fokozatának felel meg, továbbá 720 K. lakbér, esetleg szabad lakás az internátusban. Egy évi sikeres működés után a megválasztott állásába véglegesíthető. Pályázhatnak oly evang. vallású egyének, kiknek tanítóképző intézeti. középiskolai, vagy polgári iskolai képesítésük van.

A folyamodó kérvényéhez mellékelje: 1.) keresztlevelét, 2.) oklevelét, 3.) orvosi bizonyítványát, 4.) esetleges működési bizonyítványát, 5.) teljesített katonai kötelezettségét igazoló bizonyítványát. A dunántuli ev. egyházkerület főiskolai Nagybizottságához címzett kérvények az intézet igazgatóságánál nyújtandók be.

A pályázat határideje j. é. május 31. Az állás szeptember 1-én foglalandó el.

Sopron, 1914. ápr. 15.

Gyurátz Ferenc

püspök.

2-2

Papp József

igazgató.

A SZERKESZTÉSÉRT FELELŐS
NOSZKÓ ISTVÁN LAPTULAJDONOS.

Hirdetések
felvételnek a
kiadóhivatalban

Angol bőrbutor- és borszék-különlegességek

gyártása. Használt bőrbutorok festetnek Kivánatra katalógust küld díjmentesen. Szücs A. Budapest, VII., Károly-körút 5/e. 24-9 Telefon 148-07.

Iparos és nem kereskedő 35. éve fennálló ker. czég.

Készít és javít: Kelyhet, borkanecót, oltárgyertyatartót keresztet, csillárt, gyertyára és villanyra stb. Arany, ezüst kinaezüst, bronzból, művészies és egyszerű kivitelben **Kelyhek** stb. tárgyak **valódi tűz-** galván aranyozás és ezüstözés **jótállással.** Tervrajz és költségvetés díjlanul Mielőtt máshol rendelést tesz, méltóztassék egy árjegyzéket kérni, melyet ingyen bérmentve küld. ☒ ☒ ☒ Kéri nagybeesü pártfogását ☒ ☒ ☒

BITNER JÁNOS

egyházi szerek műötvöse.

Budapest, IX., Lóngai-n 23. (Bejárat Gzuczor-utca f.) 50-8

WALSER FERENC

tűzoltási szerek és szivattyuk gyára

harang és fémöntöde

Budapest, VI., Lomb-utca 34-36.

(Villamos megálló: Váci-ut Láng-gépgyár.)

Legmodernebb berendezésű harangöntödeje

vállalhozik: 20 évi jótállás mellett harangok öntésére, repedt harangok átöntésére és régi harangok átalakítására forgatható új vaskoronák hozzáadásával, valamint meglevő harangozatoknak, a hiányzó harangpótlása által, összhangba való hozatalára, továbbá harangállványoknak hengereltvasból való készítésére és ezek helyszíni szerelésére.

Kedvező fizetési feltételek.

Kivánatra költségvetések díjmentesen.

10-9

HIRDETÉS. „A vasárnapi iskola és a gyermek istentisztelet“ címen Bobál Samu egyházmaróti lelkész által megírt 44 oldalnyi füzet, a melyet szerző az összes lelkészeknek megküldött, **kapható** példányonként 30 fillérért, tömeges megrendelésnél (20 darabnál több) példányonként 24 fillérért a szerzőnél, valamint lapunk szerkesztőjénél is.

STELCZER KÁROLY

műasztalos, oltár-
építő és templombe-
rendezési vállalata

GYŐR, Kossuth Lajos-utca 24. sz.

Telefon 578.

Telefon 588

Toronyórákat

gyárt minden nagyságban, elsőrendű modern kivitelben a
Villamosóra- és toronyórágyar
Budapest, Sziv-utca 32. szám.

Budapestszékesfőváros szerződéses toronyórájai
Több arany éremmel kitüntetett. - - Költségvetés
díjtalan. - - Előnyös üzleti feltételek.

HARMONIUM ÉS ZONGORA

Mielőtt harmoniumot vásárolna, ne mulassza el a mi
főárjegyzékünket kérni!

Az országban a legnagyobb választék el-
vámolt elsőrendű amerikai és német-
országi gyártmányokban kedvezményes
fizetési feltételek mellett minden ár-
felemelés nélkül.

Képviselek kerestetnek.

HERBER ÉS BERLETH
Budapest, VII., Wesselényi-u. 53. sz.

7 41

Legrégebbi harangöntőde

alapítva 1793. évben
baktai

EGRY FERENC.

Kisgejőcz (Ung. megye.)

Budapest, VI.,

Lehel-utca 8. a

Budapesti telefon 25—37

harang és ércöntőde, cs. és kir. szabadalmazott
harang felszerelések, vas harangláb gyár.

Kitüntetve: Páris 3 drb. érem. Varsaille 1, Moszkva 2, Bécs 2,
Budapest 4, Szeged 1, Székesfehérvár 4, Kecskemét 1, Pécs 1,
Hódmezővásárhely arany oklevél. Békésm. gazd. egyesület. Ors-
zágos gazd. egyesület. Győrvidéki gazdasági egyesület. Ors-
zágos Iparegyesület. Országos vas- és fémipari kiállításokon dísz-
érem Ezenfelül 3 darab érdemkereszt, egy a ... érsektől.

Hönyvhirdelemény. Új „Evang. Konfirman-
dusok Vallástana.” Irta: Mayer Pál ev. lelkész,
Iklad (u. p. Aszód). Ára: 50 fill. A tiszta jöve-
delem 50 százaléka az ev. lelkészek árvaínak
árvaházi alapja javára. Minthogy a hiv. birálat a
könyv hitépitő irányát s egyszerű, világos
stilizálást nagyon kiemeli, általánosabb elterjedés
után a következő kiadások tiszta jövedelmét
teljesen a jelzett cél javára engedem át. 9—8.

Legújabb könyvek.

**Protestáns egyházi közigazgatási
Törvénytár 1523—1913.**

Összegejtötte id. Hegedüs János.

Ára 16 K.

**Bölesészeti és neveléstudományi
dolgozatok.**

Irta: Koller István.

Ára 2 K.

**Az országos egyházi alapok és
alapítványok kérdéséhez.**

Irta: Zsilinszky Mihály.

Ára 60 f.

**Homesteadi egyház tízéves jubi-
leumi emlékkönyve.**

Irta: Harsányi Sándor.

Ára 2 K.

Kaphatók:

Kóka Lajos

prof. irányu könyvkereskedésében,

Budapest, IV. Károly-utca 1. szám.

Toronyórákat

gyárt elsőrendű kivitelben,
jótállás mellett

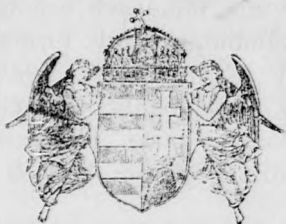
NADLER ÉS DR. SCHÖNFELD

LEUCWILBER P. E. utócai
Budapest, VII., Práter-utca 9 sz.

Alapított 1891. Telefon 14—87.

Képes árjegyzéket és költségve-
tést díjtalanul küld.

NOVOTNY ANTAL
harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

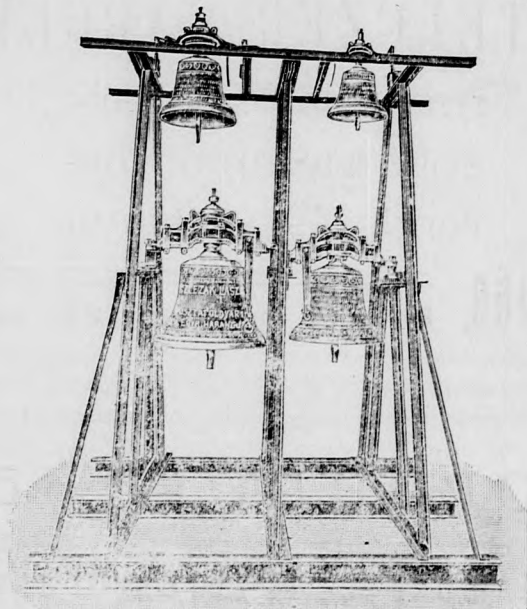
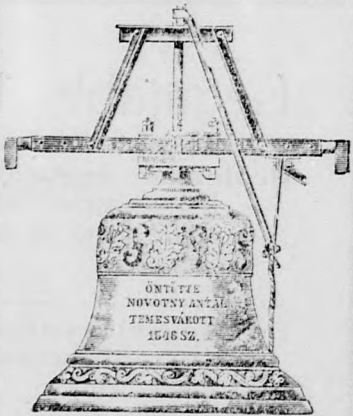
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru átlukasztoff harangjait,

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló 8 alát u nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modorok. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896. orsz. kiállításon millenniumi nagy éremmel kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harangöntő, harangfelszerelés és harangállvány gyára
Budapest, VI. ker. Frangepán-u. 77

Pontos és legjobb **órák** 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák oltári gyertyatartók borkarcsók. Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, china-ezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Borosnyomda Rákosligeten. Budapest mellett.